

Παρευξείνιος Ελληνισμός
Α. κατά το 19^ο και 20^ο αιώνα (σελ. 245-254)

1. Οικονομική και πνευματική ανάπτυξη Σελ. 245-249

Διπλωματικές πράξεις -συνέπειες

Επανάσταση 1821: δημιουργεί δυσμενές κλίμα για υπόδουλους Οθωμανών.

1839: «Χάτι Σερίφ»

1956: «Χάτι Χουμαγιούν»

Παραχώρηση ειδικών προνομίων

 Ισονομία	Οδηγούν σε	 Δημογραφική αύξηση
 Θρησκευτική ελευθερία		 Καλλιέργεια παιδείας
 Ανάπτυξη εμπορίου και οικονομίας		 Ανάπτυξη νεοελληνικής συνείδησης

- Εγκατάσταση ποντίων στα παράλια
- Έλεγχος του εμπορίου στον εύξεινο πόντο και στην ενδοχώρα.
- Ανάπτυξη Τραπεζούντας

οικονομία

- Εύφορη χώρα
- Δάση (Σινώπη, Τρίπολη, Κερασούντα, Τραπεζούντα, Σούρμενα)
- Εργοστάσια αλυσοπριόνων (Κερασούντα)
- Εξαγωγή λεπτοκαρυάς (σε Αμβούργο, Τεργέστη, Ν. Υόρκη, Ρωσία)

Γεωργική οικονομία.

Σιτάρι, καλαμπόκι, όσπρια, πορτοκάλια, πατάτες.

Καπνά (Αμισός, Μπάφρα)

Τυροκομικά.

Οροσειρά Παρναύδρου: μεταλλεύματα.

Αργυρούπολη, Τρίπολη.

Άργυρος, χαλκός, μόλυβδος.

Χρυσοχοΐα, σιδηρουργία.

Βιομηχανία ναυπηγικής.

Εμπόριο, Τραπεζούντα

Παράλια: λιμάνια Αμισού, Τραπεζούντας, Κερασούντας, Οδησσού, Βραΐλας, Νοβοροσίσκ, Σεβαστούπολη.

Διαμετακομιστικό εμπόριο.

Πόλεμοι:

Οι Νεότουρκοι εμποδίζουν το εμπόριο.

Οι Πόντιοι συνεργάζονται με ντόπιους μουσουλμάνους.

Τραπεζούντα ως 1869 ελέγχει το 40% του εμπορίου της Περσίας. Κέρδος 200 εκ. φράγκα / έτος.

Εμπορικά υποκαταστήματα σε Ρωσία, Περσία, Αγγλία, Κωνσταντινούπολη, Μασσαλία κ.α.

Τραπεζούντα: σταυροδρόμι εμπορικής κίνησης.

1869: διάνοιξη διώρυγας Σουέζ οδηγεί στη σταδιακή παρακμή.

Και μετά το 1883 4 εμπορικοί τραπεζικοί οίκοι Τραπεζούντας και Τράπεζα Αθηνών ελέγχουν την οικονομία Ανατολικού Πόντου.

Εμπόριο, άλλες πόλεις

Αμυσός: εξαγωγή κυρίως καπνού.

1869, 214 επιχειρήσεις 156 σε Έλληνες.

Κερασούντα: κυριαρχούν Κωνσταντινίδης, Κακουλίδης, Σούρμελης, Πισσάνης.

Πνευματική αναγέννηση

Οικονομική ανάπτυξη => Πνευματική αναγέννηση.

Οι επιχειρηματίες χρηματοδοτούν θρησκευτικά, φιλανθρωπικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στέλνονται νέοι επιστήμονες για περισσότερες σπουδές στην Ευρώπη.

Φροντιστήριο Τραπεζούντας

1682 ίδρυση από τον Σεβαστό Κυμινήτη

Αρχές 20^{ου}

Κάθε χωριό έχει εκκλησία και σχολείο.

Πανάρετος (πηγή) 1913: στις 6 μητροπόλεις του Πόντου κατοικούν 697000 Έλληνες.

Λαμπνίδης (πηγή) Λειτουργούν 1890 εκκλησίες, 22 μονές, 1647 παρεκκλήσια, 1401 σχολεία με 85.890 μαθητές.

1880, ελληνικό τυπογραφείο στην Τραπεζούντα.

Πατριωτική δράση, προσδοκίες

Καθοριστικός ρόλος της Αστικής Τάξης που αναπτύσσει πατριωτική δράση.

Παρουσία

Στο ρωσο-τουρκικό πόλεμο 1828-29

Στη κρητική εξέγερση 1866-67

Ελληνο – οθωμανικοί πόλεμοι (ως 1912)

- Σημαντική συμμετοχή Ποντίων.
- 1912, οι Έλληνες της Σαμψούντας προσφέρουν 12.000 λίρες στο ελληνικό ναυτικό.

20^{ος} αιώνας.

Ο ελληνισμός του Πόντου έχει το προβάδισμα σε σχέση με τις άλλες εθνότητες της περιοχής.

Οι Νεοτουρκικές κυβερνήσεις ακολουθούν εχθρική πολιτική προς τους Χριστιανούς.
Σε αντίθεση με τις εξαγγελίες Ουϊλσον (πρόεδρος ΗΠΑ) για την αυτοδιάθεση των λαών (σκέψεις για αυτόνομη ποντιακή δημοκρατία)

2. Αγώνες για τη δημιουργία αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας Σελ. 249 - 253

Αγώνες για τη δημιουργία αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας, πρωτοστατούν

🇬🇷 Έλληνες της Διασποράς.

Κ. Κωνσταντινίδης (Μασσαλία)
Β. Ιωαννίδης, Θ. Θεοφυλάκτου (Βατούμ)
Ι. Πασσαλίδης (Σοχούμ)
Λ. Ιωαννίδης, Φ. Κτενίδης (Κρασνοντάρ)

🇬🇷 Έλληνες Πόντου

Χρύσανθος (μητροπολίτης Τραπεζούντας)
Γερμανός Καραβαγγέλης (μητροπολίτης Αμάσειας)

Απρίλιος 1916, ο Τούρκος Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμή μπεή (!) παραδίδει την Τραπεζούντα στον Χρύσανθο (Μ.Τ.) πριν την καταλάβουν οι Ρώσοι.

Ο Χρύσανθος γίνεται αποδεκτός από όλους. Για δύο χρόνια, ως Φεβρουάριο 1918.

Μετά την επικράτηση Μπολσεβίκων 1917, ο ρωσικός στρατός εγκαταλείπει την Τραπεζούντα που ελέγχουν πάλι οι Νεότουρκοι.

Συνέπεια: πολλοί Έλληνες ανατολικού Πόντου και Καρς φεύγουν στη Ρωσία.

Ιούλιος 1917, στο Ταϊγάνιο, Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Ρωσίας.

Εκλέγεται Κεντρικό Συμβούλιο για τη δημιουργία ανεξάρτητου Ποντιακού Κράτους με πρωτεύουσα το Ροστόβ.

Επίσης οργανώνονται για πρώτη φορά οι Πόντιοι.

Στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας.

Και στις πόλεις του εξωτερικού.

Στις πόλεις του εξωτερικού. **Μασσαλία.**

Κ. Κωνσταντινίδης.

🇬🇷 Υπομνήματα προς τους συμμάχους.

🇬🇷 Τυπώνει χάρτη προτεινόμενης Ποντιακής Δημοκρατίας.

Ρωσική επανάσταση ξεσηκώνει τους Πόντιους.

Πρώτο Παγκόσμιο Παν-ποντιακό Συνέδριο (Μασσαλία Φεβρουάριος 1918). Κωνσταντινίδης προς

Τρότσκι: ζητά υποστήριξη από Σοβιετικούς.

Ο Βενιζέλος, αρχικά συμφωνεί με τις διεκδικήσεις των Ποντίων.

Παρίσι, Δεκέμβριος 1918, Συνέδριο Ειρήνης.

Ο Βενιζέλος υποχωρεί έναντι των συμμάχων και συμφωνεί με την ίδρυση Αρμενικής Δημοκρατίας που θα περιλαμβάνει και τα εδάφη του Πόντου.

- ✚ Απογοήτευση Ελλήνων του Πόντου από τη στάση Βενιζέλου.
- ✚ Συνέδρια όπου εκδηλώνουν τη δυσαρέσκειά τους. (Μπακού, Κρασνοντάρ, Βατούμ, Μασσαλία)
- ✚ Τηλεγράφημα διαμαρτυρίας προς Βενιζέλο.
- ✚ Απρίλιος 1919, ο Χρυσάνθος στο Παρίσι ενημερώνει το Βενιζέλο και τους ξένους πολιτικούς που συμμετέχουν στη συνδιάσκεψη.
- ✚ Κατανόηση από όλους και ιδίως από Ουίλσον. Εξαίρεση οι Άγγλοι.

- ✚ Χρυσάνθος: διαπραγματεύεται με του Αρμένιους στο Εριβάν και με τους μουσουλμάνους του Πόντου την ίδρυση Συνομοσπονδίας.
- ✚ Τέλος κάθε ελπίδας: Μάρτιος 1921, συνθήκη φιλίας και συνεργασίας Κεμάλ και Μπολσεβίκων.
Αναβαθμίζεται ο ρόλος του Κεμάλ που πιέζει τους συμμάχους στη συνδιάσκεψη του Λονδίνου.

- ✚ Γερμανός Καραβαγγέλης, 10 Μαρτίου 1921 ζητά συνεργασία με Αρμένιους και Κούρδους εναντίον του Κεμάλ.
- ✚ Ελλάδα, κυβέρνηση Γούναρη, ΥΠΕΞ Μπαλτατζής: αδρανούν.
- ✚ Οι Πόντιοι οργανώνουν δύο Συνέδρια:
Κωνσταντινούπολη, 17 Αυγούστου 1921
και Αθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 1921.

Αρχές 1922, τελευταία αργοπορημένη προσπάθεια ποντοαρμενικής συνεργασίας.
Κεμάλ: έχει τη στήριξη μπολσεβίκων, Ιταλίας, Γαλλίας και ανοχή (;) Αγγλίας. Αντεπιτίθεται.

- ✚ Η Ποντιακή Δημοκρατία έμεινε όνειρο.
- ✚ Οι πρωτεργάτες θανατώνονται
- ✚ Ο ποντιακός ελληνισμός ακολουθεί τη μοίρα του ελληνισμού της Μικράς Ασίας.

- ✚ Ρωσία, περισσότεροι από 500.000 Πόντιοι.
- ✚ 1918, μετά την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων ακολουθούν Πόντιοι.
- ✚ Ρωσία, 750.000 Πόντιοι.
- ✚ Σήμερα ... ..

Συνθήκη Λοζάνης 1923, βίαιο και οριστικό τέλος.

3. Η μεθοδευμένη εξόντωση (γενοκτονία) των Ελλήνων του Πόντου (Σελ. 253 – 254)

1915, γενοκτονία Αρμενίων
1916 – 1923, γενοκτονία Ποντίων.

✚ 1913, ζουν στον Πόντο 697.000 Πόντιοι.
✚ Μέχρι το 1923, θανατώνονται από Νεότουρκους και Κεμαλικούς περισσότεροι από 353.000. Εξορίες, φυλακίσεις, «αμελέ ταμπουρού»

Πολλά κοινά με τη γενοκτονία Εβραίων.
Δύο διαφορές (Π. Ενεπεκίδης)
✚ Δεν έχει ιδεολογική, ψευδοεπιστημονική θεμελίωση.
✚ Εξυπηρετεί πολιτική σκοπιμότητα.
Εξορίες κλπ, πολλοί πεθαίνουν από κακουχίες.

15 Μαΐου 1919, ελληνικός στρατός στη Σμύρνη.
19 Μαΐου 1919, ο Κεμάλ στη Σαμψούντα.
Επιδείνωση της κατάστασης για τους Πόντιους.

✚ 24 Ιουλίου 1923, Συνθήκη Λοζάνης: διευθέτηση συνόρων στον Έβρο.
✚ 30 Ιανουαρίου 1923, Σύμβαση Ανταλλαγής πληθυσμών.

Η συντριπτική πλειοψηφία Ελλήνων Προσφύγων είχε εγκαταλείψει τον Πόντο πριν τη Σύμβαση.
Ο Παρευξέινος Ελληνισμός (1914 – 1924)
✚ Εξοντώθηκε
✚ Διασπάρθηκε

Τεκμηρίωση σε αρχεία ΥΠΕΞ Ευρώπης και Αμερικής καθώς και σε εκθέσεις διεθνών οργανισμών.

τέλος